

Universitätsbibliothek Wuppertal

Renati Des-Cartes Principia Philosophiae

Descartes, René

Amstelodami, 1664

Pars ultima: De quarta sectione libri de Philosophia Cartesiana, simulque
de meritis ejus authorum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechteinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechteinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1384)

De quarta sectione libri de Philosophia Cartesiana, simulque
de meritis ejus Authorum.

P A R S U L T I M A.

Postquam egregiis istis speciminibus ostendistis quam firmas ob rationes, & quam maturo cum judicio meas opiniones improbetis; unam adhuc sectionem, in quatuor capita divisam, & nihil nisi quatuor insignia maledicta continentem, pro conclusione subjungitis. In primo capite pag. 245, *meam philosophandi Methodum ad Scepticismum viam sternere*, ac me in *Scepticorum statione herere* affirmatis. Rationes hujus rei assertis, *Quod in speciem contra primæ notæ Scepticos detonem; Certissimam evidentissimamque variarum rerum scientiam jactem; Ac denique nova vericriteria circumferam, talia scil. quæ nulli scientiæ ab aliquo homine, quisquis etiam sit, per subsidium nature applicari possint.* Et nova ista criteria non alia assertis, quàm quod ea tantum ut vera velim amplecti, quæ tam clara sunt, ut nullam dubitandi relinquunt occasionem: quippe dicitis, *ne quidem veritatibus fide cognititis competere, ut non sæpissime de iis dubitandi sit occasio* quod si refertis ad illud ipsum tempus quo elicitur actus fidei, vel alicujus naturalis cognitionis, omnem fidem & omnem humanam scientiam destruitis, estisque revera Sceptici, cum nullam cognitionem dubio carentem haberi unquam posse affirmatis; si verò loquimini de diversis temporibus, quia ille qui nunc habet veram fidem, vel evidentem alicujus rei naturalis scientiam; potest alio tempore illam non habere; hoc infert tantum infirmitatem humanæ naturæ, quæ semper iisdem cogitationibus non immoratur; non autem quod in ipsa scientia ullum dubium debeat esse; Ideoque nihil contra me inde probatis, quia non de certitudine ulla per totam hominis vitam durabili; sed de illa tantum, quæ habetur eo momento, quo acquiritur aliqua scientia, loquutus sum. Quin etiam quia hanc distinctionem non assertis, & fuscè probare conamini nullam rem ab homine ita sciri posse

ut de ea non dubitet, pro modulo vestro, & quantum in vobis est, Scepticismum docetis. Cum verò pag. 253, additis *me in propatulo Scepticismum docere, quando sensuum iudicium in dubium vocare doceo*, datis occasionem lectori iudicandi, vos quidem sensibus vestris credere, non autem rebus fidei, nec ulli naturali rationi: tantaque vestra est prudentia, & æquitas, ut quamvis affirmetis de ipsis rebus fidei, ac scientiarum omnium principiis posse dubitari, velitis tamen esse orthodoxi & sancti; me vero, quia dixi de sensuum iudiciis esse dubitandum, in propatulo Scepticismum docere affirmetis. Quid quæso non diceretis si crassum librum de catechesi Belgico sermone vulgasseim, in quo ad 8 millia quæstionum continerentur absque ulla ipsarum solutione, quemadmodum tu fecisti: tunc certe optimo jure tanquam docens Scepticismum arguerer; nihil enim aptius esse potest ad efficiendum ut homines dubitare assuescant, quam si hoc pacto multæ quæstiones absque ullis earum solutionibus proponantur; & nulla in re periculosius dubia docentur quam in Catechesi.

In secundo capite pag. 255, *meam Methodum rectè ad Enthufiasmum ducere dicitis*, hoc nullo alio probantes argumento, quam quod scripserim *mentem abducendam esse à sensibus ut Deum contemplemur*, quod ut culpetis primo pag. 256, statuitis, tanquam principium, quod *intellectus sensibus externis, ut ducibus, indigeat; & ipsa axiomata solis radiis clariora ut indubitata non amplectatur, nisi sensuum ministerio eorum instituerit examen*: quod falsissimum est, & nullo modo admittendum: si enim verum esset, nulla unquam de rebus divinis cognitio haberetur, quia non possunt à sensibus externis examinari. Deinde pag. 258. sic loquimini, *Deum sibi inexistentem Cartesianus quis deprehendit per ideam, cur non ergo instar Enthufiastæ sic etiam concludat: Deus in me est, & ego in Deo, ergo per Deum inexistentem omnia ago & consequenter neque pecco neque peccare possum.* quas consequentias fatcor à solis Enthufiastis, deliris, & vestri similibus elici posse. Denique dicitis pag. 260, *experientiam docere, eos, qui volunt mente quàm mente sive secundum rationis humane regulam contemplari supremi entis perfectionem, maxi-*

man

nam imperfectionem ei affingere. Ex quibus lector judicabit vos nolle de Deo cogitare ne fiat Enthusiastæ, vel aliquas imperfectiones ei tribuatis, atque ita de Deo nunquam cogitantes in summæ impietatis abyſſo verſari.

In tertio capite pag. 261. affirmatis me *Atheismum docere & propagare*, additis quidem, *ſi præ ignorantia id faciam, me eſſe commiſeratione dignum; ſi vero præ malitia, puniendum*: Sed non vultis dubitari quin faciam, imo omni arte, omni indiſtriâ, id perſuadere conamini; ac poſtquam multa ea de re verba feciſtis, ſerio concluditis pag. 265, me *in imperitorum animis Atheismi thronum erigere laborare*. Notandumque eſt hoc eſſe antiquum & inveteratum maledictum, quod jam à te per multos annos, pertinaci calumniâ, in me conjectum fuiſſe audiui, ac etiam ex libellis tuis de Atheismo anno 1637. editis facile perſpexi. Atque ad hoc unum confirmandum, & hominibus perſuadendum, totum veſtrum librum compoſuiſſe videntur: Nam in præfationis pagina 13 promittitis vos in reliquo tractatu oſtenduros, *me ſubdole ac admodum occultè Atheismi venenum aliis affricare*: deinde mihi diſcipulos aſſingitis, & totam primam ſectionem in abſurdiſſimis ineptiſſimiſque legibus fabricandis impenditis, quas per incredibilem impudentiam, abſque ulla vel minima ſpecie veritatis diſcipulis iſtis à me præſcribi vultis, & paſſim me cum peſſimis & odioſiſſimis quibuſque Atheis, impoſtoribus, Eccleſiarum ac rerum publicarum turbatoribus, qui quammaximè horrendis ſuppliciis propter ſcelera ſua fuerunt affecti, componitis, ut tandem in fine concludatis, me illorum exemplo *Atheismum docere & propagare*. Quod ſi facerem, ſane committerem crimen atrociffimum, & in nulla Republica quantumvis libera tolerandum; quapropter hic accurate referam omnes rationes, quas aliquot annorum ſtudio meditati eſtis ad illud mihi aſſingendum, ut (cum veras eſſe non poſſe mihi conſcius ſim) ſi quam habeant ſpeciem veritatis, de imprudentia, vel ignorantia, per quam illis locum dederò, veniam petam; ſi verò ex ſola improbitate ac malitia veſtra profectas eſſe manifeſte appareat, de atrocitate tantæ calumniæ coram Deo & hominibus queri poſſim. Unicum invenio totius probationis

bationis vestrae fundamentum, quod, ut loquimini pag. 261, si verba virtutem arguerent, iisque tuto fides adhiberi deberet, ab Atheismi levissima etiam suspitione essem alienissimus: Ex hoc enim quod nonnulli aliquando loquantur ut viri boni, qui tamen sunt improbiissimi hypocritae (ut tu optime novisti) cum ex scriptis meis appareat, me ab Atheismi levissima etiam suspitione esse alienissimum, vultis inde inferri me esse Atheum, supponendo scilicet me esse hypocritam; sed hoc postremum nullo modo ulla ratione vel probatis, vel probare conamini. Nisi forte sit probatio quod longam de me instituat comparationem cum Vanino, qui, ut refertis, publice Tholosa est combustus, non tantum quod Atheus esset, sed Atheismi apostolus. Hæcque est tota vestra comparatio. Vaninus scribebat contra Atheos, ipse Atheorum maximus; similiter Cartesius: Vaninus jactabat iis argumentorum machinis se obfirmatos Atheorum animos pulsare, contra quas nullum pertinaciae scutum, aut clypeus consistere posset, similiter Cartesius: Vaninus antiqua & vulgata argumenta tribu submovere, & in eorum locum sua reponere satagebat; idem omni studio & conatu Cartesius agit: Postremo Vanini argumenta, quæ Atheis ut Achilles & Hector quis opponebantur, penitus inspecta & examinata, elumbia & ficulnea deprehendebantur; ejusdem per omnia farina Renati des Cartes rationes sunt. Atque inde concluditis pag. 265, Nulla ergo injuria Renate sit quando cum subtilissimo Atheismi patrono, Cesare Vanino comparatur, iisdem enim artibus, quibus ille, in imperitorum animis Atheismi thronum erigere laborat. Ubi nemo non mirabitur absurditatem impudentiæ vestrae, quamvis enim ista quatuor vera essent, quod nempe scripserim contra Atheos, & meas rationes pro optimis venditarim, quæ duo verissima esse præ me fero: quodque antiqua & vulgata argumenta rejiciam, & mea elumbia & ficulnea deprehendantur; quæ duo sunt falsissima: non tamen inde sequeretur me Atheismi, non dicam reum, sed suspectum esse debere. Quamvis enim quis, putans refutare Atheismum, rationes afferat quæ ad hoc non sufficiant, imperitiæ tantum, non ideo statim Atheismi est accusandus. Quin etiam profecto, cum Atheorum refutatio sit difficillima; ut ipse testaris in ultimo tuo libro de Atheismo, non omnes qui

con-

contra Atheos infelicitè certarunt habendi sunt imperiti. Vide Gregorium de Valentia theologum solidissimum & celeberrimum, ille refutat omnia argumenta quibus usus est D. Thomas ad existentiam Dei probandam, & invalida esse ostendit, idemque etiam alii graves & pii theologi fecerunt, adeo ut ab iis qui vestro more loquuntur dici possit de D. Thoma (qui, si quis unquam alius, ab omni Atheismi suspitione quam maxime fuit remotus) ejus argumenta contra Atheos penitus inspecta & examinata elumbia & ficulnea deprehendi, eademque comparatio de illo cum Vanino possit institui, & ausim addere (absit tamen invidia dicto) aptius quam de me, quia mea argumenta nunquam fuerunt ita refutata. Sed duas egregias habetis rationes ad probandum ipsa elumbia esse: Prima est, quod *obiter libri vestri sectione tertia id ostenderitis*, ubi rectè additis *obiter*, quia reverà nihil minus validum, ac magis ineptum scribi potuisset, quam quod scripsistis, ut jam paulo ante ostendi; Altera est, quod fingatis me ipsum id innuere in epistola quæ Meditationibus meis præfixa est, & eo usque sitis inconsiderati, ut ipsa epistolæ meæ verba referatis, quibus expresse ajo *rationes meas certitudine & evidentia Geometricas æquare vel etiam superare*, quod sanè non est innuere illas esse elumbes & ficulneas; Sed nempe addo me vereri ne à multis satis percipi non possint, quemadmodum ipsæ Archimedæ demonstrationes à paucissimis percipiuntur; unde, pro more vestro ineptissime ratiocinandi, infertis illas refutandis Atheis esse inutiles; cum tamen, licet ab omnibus capi non possint, saltem sint utiles pro iis à quibus intelliguntur; ac præterea quoniam ii qui demonstrationum percipiendarum non sunt capaces, de ipsarum veritate solent credere authoritati aliorum omnium qui eas intelligunt, non dubito quin post aliquod tempus mea argumenta, licet vobis invitis, & ringentibus, eam vim sint habitura, ut eos etiam revocent ab Atheismo, qui propter ingenii sui tarditatem ipsa intelligere non poterunt, quia nempe hi scient illa pro certissimis demonstrationibus haberi ab omnibus iis, à quibus rectè intelliguntur, hoc est omnium maxime ingeniosis & doctis; & quamvis à vobis, aliisque quamplurimis, transversis oculis in-

specta sint, à nemine tamen potuisse convelli. Quemadmodum jam nemo est mortalium qui dubitet de veritate eorum omnium quæ demonstrata sunt ab Archimede, quamvis ex multis hominum millibus vix ullus sit qui ejus demonstrationes intelligat. Quæ omnia probe antea scivistis, clare enim à me scripta fuerunt in epistola quam citatis: sed pro vestra insigni erga Deum pietate, rationes illas, quibus validissime Atheismus evertitur, maledicentio, & calumniis vestris, infructuosas reddere conamini. Quod autem antiqua & vulgata argumenta tribu submovere, & in eorum locum mea reponere voluerim non alio argumento probatis, quam quod in eadem epistola meas rationes *omnium optimas* vocarim; ex quo tamen non sequitur me alias rejicere, sed contrà ibidem addidi, me existimare *rationes fere omnes quæ pro hac re à magnis viris allatae sunt, cum satis intelliguntur, vim demonstrationis habere*: unde patet vos etiam in hoc, quod tamen non est magni momenti, calumniari. Sed postquam ita simulastis rationes aliquas à vobis afferri, quæ probent me docere Atheismum; ut tanto magis id credatur (ab iis scilicet, qui tantum perfunctorie libri vestri titulos percurrent, rationumque momenta non expendent, quales speratis fore illos omnes in quorum manus incidet, quia jam satis estis experti scripta vestra non manere aliam fortunam) quatuor exceptiones subjungitis, easque simul refellitis, hoc pacto.

- 1, *Nec quicquam ad rem facit quod multi benignius de Cartesio quam de Casare Vanino, sentiant, ipseque religionem Catholico-Romanam in propatulo profiteatur: Idem versipellis Sisyphus Vaninus faciebat.*
- 2, *Prodesse non potest homini quod dicat se contra Atheos scribere, iis enim bellum quoque Vaninus indixerat.*
3. *Non excusari quoque potest Renatus, quod Theologis religioni suæ adversantibus, & nominatim Voetio, quem scil. Theologi Academia Lovaniensis pro haretico habent, se opponat, idem enim à Vanino in Gallia fiebat.*

Hic insulla tua vanitas sine risu præteriri non potest; fama tua, scilicet, Lovanium usque pervenit; & quia ego duas aut tres paginas antehac de te scripsi, quamvis cum nullo alio Theologiam proficiente mihi unquam fuerit

fuerit controversia, nec tecum de Theologia sed de iniquitatibus tuis tantum egerim, me tamen oppono Theologis: Crede mihi, si te cognoscunt Lovanienſes, aliive hinc remoti, non propter ingenium, aut Theologiæ peritiā vel aliquam virtutem, sed tanquam Herostratum propter vitia tua, nempe insignem maledicentiam, cognoscunt; Et ego, priusquam de te scribere cœpiſſem, non amplius pro Theologo habebam, sed pro theologiæ ac pietatis inimico. Quippe ut eos magis honoramus, quos ex vestium forma & coloribus Principis domesticos putamus, quam alios ipsorum æquales qui tales vestes non gerunt, ita ego omnes Theologos tanquam Dei domesticos obſervo, etiam illos, qui sunt diversæ à me religionis, quia colimus omnes eundem Deum: Sed si quis forte insidiator unius ex Principis satellitibus vestes induisset, ut earum beneficio tutus inter nos versaretur, non impedirent profectò illæ vestes, quo minus ii, qui scirent eum ex hostium numero esse, id ipsum palam facere tenerentur; Atque ita si quis profiteatur se esse Theologum, eumque insigniter mendacem & calumniatorem esse sciam, & cujus vitia talia sint, ut magna ex iis pericula putem Reipublicæ esse timenda, non impedit nomen Theologi, quo minus ipsa patefaciam. Nosti autem calumniatorem græce vocari Diabolum, quo nomine Christiani cacodæmonem Dei hostem appellant. Quartam & postremam exceptionem hanc affertis: *Non expediet quoque se Cartesius, si dicat se à multis pro strenuo Atheorum antagonista haberi: Accidit enim & hoc Vanino; quem à multis stropharum diaboli ignavis probatum, pauci ita detexerunt, ut à supremis potestatibus debito supplicio oportune sublatus fuerit.* Atque ita ex solo nomine Vanini arma vestra omnia eduxistis: hicque insignem stropham diaboli sive diabolos notare licet, quod quemadmodum initio fundamentum calumniæ vestræ in eo situm esse advertimus, quod scripserim contra Atheos, & si verba mea virtutem arguerent, ab Atheismi levissimā etiam suspicione essem alienissimus; ita ex eo quod à multis pro Atheorum adversario habear, sed à paucis, nempe à vobis solis detegar, hoc est, per calumniam Atheus dicar, sum supplicio afficiendus. In quo

profectò impudentia & insolentia extremæ atque incredibilis malignitatis vestræ cognoscitur : Cum enim ex hoc solo quod contra Atheos scripserim , & à multis credar illos solide refutasse , occasionem & argumentum ad me Atheismi accusandum sumpseritis , quis unquam in mundo tam innocens , tamque inculpatus esse potest , ut ab effrenata maledicentia vestra sit tutus ? Certe nullus unquam scribet contra Atheos , nullus ab aliis hominibus eos solide impugnasse credetur , de quo non eadem omnia , quæ de me scripsistis , eodem plane , vel etiam potiori jure scribere possitis : Adeo ut si qui nolint à vobis , tanquam si essent pessimi Athei summo supplicio afficiendi , proscribi , & prolixo libro multis vigiliis ad id parato infamari , diligenter debeant cavere ne Atheos refutent , sicque vos ipsi Atheismum , quantum in vobis est , protegitis , ac fovetis . Jam sane non amplius miror quod cum tu D. Voeti 4. libellos de Atheismo scripseris , nullum tamen vel minimum argumentum in iis attuleris ad existentiam Dei probandam , sive ad Atheismum impugnandum , sed contra hoc difficillimum esse testatus sis , verebaris scilicet ne quis te cum Vanino compararet , quia audiveras ipsum scripsisse contra Atheos , & tamen ob Atheismum fuisse combustum . Sed notare debuisses illum non fuisse combustum propter publica scripta , (quæ quamvis debilia tantum argumenta , & forte ad prævaricationem parata continerent , nullum tamen periculum ipsi crearunt ,) sed propter facta & dicta privata , quæ testibus probabantur . Atqui tam parum curatis quid dicatis , modo tantum possitis calumniari , ut merito credere possimus ne libros quidem Vanini à vobis unquam lectos esse , ubique enim pro Vanino Vaninium scribitis ; & quia idem error in libellis tuis de Atheismo ubique reperitur , ut videre est in pag. 7, 9, & reliquis , hinc forte multi judicabunt hanc Philosophiam Cartesianam à te scriptam esse . Quod tamen lectori persuadere non cupio , quia sufficit eam pro te scriptam esse , ac te conscio & consentiente vulgatam , ut ejus causâ mihi non minus in te competat injuriarum actio , quam in illum qui se Auctorem proficitur .

In ultimo capite pag. 268. Methodum meam, *non tam Philosophos, quam deliros phreneticosque gignere* affirmatis; hocque unica probatis ratione, quia nempe scripsi, *mentem abducendam esse à sensibus ad res divinas intelligendas*. Ita, ut video, vos boni viri non vultis unquam meditari, nec de Deo cogitare, ne phrenetici fiatis. Iamque non opus est ut quæram unde oriantur falsi rumores, quos audio de Regii discipulis spargi solere, postquam Ultrajecto discesserunt, quod nempe in delirium inciderint, id enim satis indicatis pag. 269, dicendo, *vos nolite exempla colligere eorum qui nuper ex sophiæ sacerdotibus, per istam Philosophiam transformati fuerunt aut in Moria epoptas, aut deliriorum mystas*. Nempe non vultis illos nominare, ne calumniæ vestræ falsitas nimis appareat; sed interim aliquos desipuisse vultis credi, quia licet omnis prætextus vobis desit ad maledicendum, rabies tamen superest ad calumniandum: Atque hanc vim Philosophiæ meæ esse experior, ut non illos qui eam excolunt & probant; sed invidos & malignos, qui ringuntur, ad insaniam possit adigere.

Atqui non queror quod hominēs à mea Philosophia amplectenda revocetis, metum illis delirii & entusiasmi incutiendo; parum curo quod ipsi in ridiculam ineptam falsissimamque dicatis: Si sum imperitus, si deceptus, si per imprudentiam aliquid mali scriptis mandavi, qualecunque tandem sit, cum nemini unquam illud obtruserim, nec ullo cum artificio commendarim, sed nudè tantum exposuerim ut eo quisque suo periculo uteretur, non potest esse tam perniciosum, tam infandum, ut idcirco mores mei sint culpandi. Mentem corpori meo non indidi, nec ingenium mihi fabricavi, de solis operibus voluntatis cujus mihi regimen Deus permisit, spondere possum. Sed cum me *mendacem, versipellem, fraudulentum, deceptorem* sexcenties in vestro libro appelletis, ac deinde in fine affirmetis me *iisdem artibus, quibus Vaninus, in imperitorum armis Atheismi thronum erigere laborare*, ut scilicet lectori persuadeatis me multis malis artibus & fallaciis id præstare conari, quoniam hoc pertinet ad mores, qui ex voluntatis arbitrio dependent, non possum honore salvo, nec etiam salva erga

Deum pietate, de tam atroci & execranda calumnia non queri. Nam sane si talis essem qualem me in libro isto describitis, in nulla republica bene instituta essem ferendus; quin etiam, si vel suspicio tanti criminis mea culpa de me haberetur, quamvis falsa & injusta esset, satis daret causæ iis apud quos versarer, ad me suis finibus non immerito expellendum, atque ita totus mihi terrarum orbis claudi posset, cui tamen, si ulli mortalium, optimo jure patere nonnulli arbitrantur, quia sciunt me illis studiis incumbere, quæ universæ humanæ genti utilia esse possunt, ac nulli privato damnosa. Cogor etiam expietate maledicentiæ vestræ resistere: quia si vobis forte crederetur, hoc ipso periret fructus rationum, quibus existentiam Dei demonstrando Atheismum evertere conatus sum; neque enim bonæ esse putarentur, si ego earum Author essem Atheismi suspectus. Verum quidem est, illa quæ contra me scripsistis esse tam absurda, & ab omni veritatis specie tam remota, ut si in libro anonymo, & nullius autoritate fulto prodissent, non immerito à me spernerentur. Verum etiam est nomina vestra non multum illis dare autoritatis apud eos, qui me & vos norunt. Sed mihi præcipue ratio habenda est exterorum; nec non etiam posteritatis. Cum enim liber vester præferat nomen Professoris Philosophiæ in Academia Groningana; cum vulgo credatur à te scriptus, ejusque rei rumor ad externos etiam pervenerit, ut mihi per literas jam ante aliquot menses nunciatum est; cum tu in illo ipso libro, qui à te scriptus creditur, pag. 161, dicaris *Ecclesiarum Reformatarum lumen & ornamentum*, passimque *pietissimus & innocentissimus* voceris, quod extranei quibus es ignotus non credent te passurum fuisse ibi scribi, nisi citrà controversiam verum esset; Cum denique me in his regionibus existente liber ille sit palam editus in urbe Ultrajectina, in qua Nobilissimus & Ampliss. Magistratus se præstitit antehac tam accuratum in famosis libellis prohibendis, ut ipsam Regii ad tuas theses responsionem, quam omnes sciunt fuisse valde honestam & moderatam, in sua urbe vendi vetuerit: Si causam meam defendere negligerem, quamvis ii, qui librum vestrum videbunt, nullas in ipso inventuri sintra-

tiones,

tiones, ex quibus ea quæ de me scribitis vera esse suspicentur non tamen sibi persuaderent vos tantum calumniandi, & omne genus conviciorum in me congerendi licentiam assumpturos fuisse, idque impunè tulisse, ac me siluisse, nisi quid esset in vita aut moribus meis culpandum, cujus ego mihi conscius, nec publice me defendere, nec de vestris injuriis apud Magistratus queri auderem. Quas ob causas officii mei esse putavi non modo ad librum de Phil. Cart. respondere; sed etiam, cum viderem illum autoritate tua potissimum niti, de factis, doctrina, & meritis tuis nonnulla exponere, ex quibus appareat quantum tibi sit credendum; Et quia eodem tempore librum de Confraternitate Mariana, non inutilem ad meum institutum, edidisti, eum etiam examinare non neglexi. Restat adhuc ut de vestris calumniis apud Magistratus querar; hoc enim non videor debere omittere, præsertim cum vos mihi aliquoties alias chartas, hoc est injuriarum dicas, Fimbriæ more minati sitis, quia nempe antehac Academico tuo judicio graviter læsus obloqui ausus sum, & totum telum corpore non recepi. Sed quia pacis & quietis amantissimus neminem unquam hætenus in jus vocavi, rerumque forensium eousque sum ignarus, ut ne nunc quidem adhuc sciam ad quos judices talis causa pertineat; Et quia delicta quæ publice nota sunt, etsi nemo in particulari de iis queratur, publica tamen autoritate puniri solent, contentus ero hac vice calumnias vestras tam notas & celebres reddere, ut non facilè ignorentur ab illis, quibus de iis inquirendi cura incumbit.

Et primo quidem, ut breviter hoc in loco Professoris tui Groningo-Omlandici causam agam, velim ut illi, quorum interest de ea judicare, considerent nihil mihi antehac negotii cum ipso unquam fuisse; ac quamvis tu mihi valde iratus sis, & ille præceptorem suum te appellet, nullam tamen ei actionem hoc nomine in me competere, ac multo minus licere atrocissimis injuriis me afficere; nec proinde opus esse ut examinent an jure an injuria mihi sis intensus. Considerent etiam me non queri, quod meas circa Philosophiam opiniones impugnet; habeantur omnes falsæ, ridiculæ, ineptæ, per me licet:
non

non illæ ad mores spectant, sed ad ingenium dumtaxat, quo tamen me non esse omnino destitutum ultro concessistis. Quin & alia omnia ejus maledicta possunt prætermittere. Vnicum est de quo velim ut inquirant: nempe in pag. 13 suæ præfationis, ac in toto penultimo capite sui libri expresse me *subdole ac admodum occulte Atheismum docere*, atque id rationibus malitiosè ad hoc excogitatis persuadere conatur: tota quæstio in his duobus locis continetur: non opus est, ut legant cætera, nisi velint; nec ut testes aliunde conquirant: Si rationes quas ibi attulit sint satis validæ ad probandum me vel Atheum esse, vel Atheismum docere, vel tantum me aliquam dedisse unquam occasionem, ob quam id merito quis suspicetur; aut etiam, si quas alias afferre possit, nondum ibi expositas, quibus id verum esse ostendat, non dubium est quin severissime debeam puniri, nec gratiam ullam aut veniam peto; Sed si nullas habeat rationes meliores iis quas jam exposuit, ut certus sum nullas eum habere; atque si ex his nihil aliud possit concludi, quam illum impudentissime atque atrocissime calumniari, ut confido omnes æquos judices esse facillimè cognituros, rogo ipsos quantum possum ut semel decernant, an nullæ unquam in his regionibus calumniæ puniendæ sint. hæc enim est tam atrox, tam inexcusabilis, & tam publica, ut impunita esse non possit, quin hoc ipso aliæ omnes perimitti videantur. Novi quidem harum Provinciarum incolas magna gaudere libertate: sed libertatem istam in bonorum & innocentium securitate, non in malorum impunitate consistere mihi persuadeo: Cumque boni nunquam tuti esse possint, ubi malis datur libertas iis nocendi, hoc præcipue nomine hanc Rempublicam liberam puto, quod omnes in ea æquo jure utantur, atque incorrupta fiant judicia, quibus injuriæ à quolibet cuilibet illatæ, si non acerbe ac crudeliter, certe accurate ac quotiescunque opus est puniuntur. Possunt fortasse leviores obscurioresque calumniæ aliquando dissimulari: sed hac nulla gravior evidentiorque esse potest. Patrem occidere, patriam incendere, vel prodere, leviora sunt quam subdole Atheismum

theismum docere: Notandumque est vos non affirmare me esse Atheum, ne forte in hoc ignarus credar potius quam sceleratus; sed me subdole atque occulte Atheismi venenum aliis affricare, qua in re me omnium nequissimæ ac perfidiosissimæ proditi-
 onis accusatis: Magis enim execrandum scelus est Deum pro-
 dere, quam patriam vel parentes. Atque ut hanc de me opinio-
 nem lectoribus inculcetis, sexcenties in vestro libro me vocatis mendacissimum, versipellem, fraudulentum, deceptorem; quæ nomina si mihi conveniunt, vel si me unquam in mendacio sive in fraude quantumvis parva deprehendistis, aut ab alio depre-
 hensum fuisse probare potestis, non recuso quin tuus Professor Omilandicus abeat liber, & ego pro ipso pœnas luam; Sed si ho-
 minem à talium vitiorum suspitione quammaxime alienum per insolentissimam malignitatem tot maledictis onerastis, ut insu-
 per eum docere occulte Atheismum persuaderetis, in qua gente quæso id impunitum relinqui potest? Præsertim cum hæc vestra calumnia non ab uno tantum aut altero sciatur, sed per univer-
 sum terrarum orbem sit à vobis divulgata. Iam expertus sum ante tres annos, cum libellus quidam contra me fuisset Hagæ editus sine Authoris nomine, ac tam futilis, ut quamvis vester in nequitia sit longe superior, in futilitate tamen & ineptiis ei tantum par dici possit, statim non paucos in Gallia Anglia & aliis locis ejus videndi cupidos fuisse, qui postea ipso perlecto in-
 dignabundi mirabantur quod in gente cultissima, qualis hæc est, tantæ inurbanitatis & rusticitatis absurditas ferri posset. Quid autem nunc iidem dicturi sunt, cum præter futilitatem ratio-
 num, & indignitatem conviciorum, atrocitatem etiam calumniarum vestrarum intelligent? Quid cum scient ista in libro contineri, cujus Philosophiæ Professor in una Academia se jactat auctorem, & tu Theologiæ Professor in alia Academia, tu qui Ecclesiarum Belgicarum lumen & ornamentum vis videri, præ-
 cipuus Author habetis? Non credent profecto vos accipere sti-
 pendia ex publico, ut tales libros componatis, neque ut artes tam impudenter mentiendi, tam indigne conviciandi, tam fla-
 gitiose ac tam licenter calumniandi juventutem doceatis, Aca-
 demiasque vestras hoc nomine infames apud externos reddatis.

Quæ si considerentur ab illis, cujus jurisdictione subest tuus Professor Groninganus, non puto eum quicquam posse invenire, quo se apud ipsos excuset.

Quantum autem ad te, satis prævideo quid dicturus sis. Audacter omnia pernegabis: Librum de Philosophia Cartesiana non agnosces: Ac forte alium promittes *De busto Cartesiana ferocia, & nimia atque inaudita in aliena Academia, Republica, & Ecclesia curiositatis*: Addeſque, Vos non putare arridere usquequaque prudentioribus, ut peregrinus quis tenebriose professione externa Pontificius, & sensu Scepticismi si non Atheismi candidatus, perpetuo protestetur se Theologica atque Ecclesiastica non attingere, interim in unos Theologos, pretextu Philosophico totam belli molem converſat. Medicis & Philosophis præteritis, res & sacra Theologia & Politia vestra Ecclesiastica perrepiet, atque Ecclesiarum & Academia-rum perurbationem moliatur: unde aliquando nihil aliud quam Reipublice concussionem, & Optimatum ac Procerum quorundam collisionem expectandam norunt illi, quibus est genius incolarum Belgii notus. Quibus verbis vestra Paralipomena ad præfationem conclusistis. Sed hæc omnia tam inepta sunt, atque à ratione aliena, ut ne quidem apud bonos rusticos illius pagi, cujus olim Concionator fuisti, fidem essent inventura; non proinde vereor ne tibi profint in tua urbe, quæ, si ulla in Belgio, viris eruditis & perspicacibus abundat. Nam primo quamvis non esses author libri de Phil. Cart. (ut revera critici doctiores existimant solam ejus materiam à te fuisse suppeditatam, etsi ego de stylo ex conceptibus, magis quam ex verbis judicans, illum aperte tuum esse suprâ scripserim) satis est quod pro te ac te conscio sit editus, ut non minori sis in culpa quam si solus eum scripisses. Deinde cum me nimis in aliena Academia, Republica & Ecclesia curiositatis accusatis ob id unum quod judicium sub nomine vestrae Academiae contra me editum ausus sim examinare; teque ut ejus Authorem, si non unicum, certe præcipuum (quod verum esse manifestum est, quia tunc Academiae Rector, & in judicio illo præses fuisti) considerarim, ac pauca quædam vitia tua descripserim, ne fides calumniis haberetur; quis non videt te Fimbriae iniquitatem imitari? vis enim tibi licuisse me, in quem
nihil

nihil unquam juris habuisti, publicis scriptis infamare; ac ferociæ me accusas quod istam insolentiam tuam sine obmurmuratione non tulerim; Et sane injuriam facis Academiae, Reipublicæ, atque Ecclesiæ vestræ, quod privata tua vitia earum partem, & quidem secretiorem sive sanctiorem, de qua nefas sit extraneo inquirere, esse velis. Hocque idem crimen curiositatis Marefio aliquoties eodem jure exprobasti, quod nempe benedictas tuas Theses examinare ausus fuisset: Tu vero non eras in aliena Republica nimis curiosus, cum in iisdem illis thesibus Optimates Sylvæ ducentes, idololatriæ accusabas. Mirum esset profectò, si dominis tuis posses persuadere, tantam esse debere in nova vestra Academia Professoris Theologiæ potestatem, ut alios quoscunque, ad arbitrium, & sine ratione, publicis judiciis condemnet; iisque quos ita condemnavit mutire non liceat, quin statim rei sint nimix curiositatis in aliena Republica, dicanturque *res & sacra Theologiæ & Politicæ vestræ ecclesiasticæ perreptare, atque Ecclesiarum & Academiarum perturbationem moliri*. Næ magno honore afficis Ecclesiam tuam, si velis ejus res & sacra in calumniis tuis consistere, adeo ut nemo de illis queri audeat, quin hoc ipso Ecclesiarum vestrarum perturbationem molitur. Non etiam tibi proderit quod me peregrinum & Pontificium voces: Nec opus est ut dicam talia esse fœdera Regis mei cum Dominis harum regionum ut quamvis hodie primum huc appulsem æquo tamen jure cum indigenis frui deberem; Atque me à tam multis annis hic versari, & omnibus honestioribus esse tam notum, ut quamvis ab hostium partibus venissem non amplius pro peregrino essem habendus: Nec opus etiam est ut provocem ad libertatem religionis in hac Republica nobis concessam; Sed tantum affirmo tam scelerata mendacia, tam scurrilia convitia, tam atroces calumnias in vestro libro contineri, ut nequidem hostis in hostem, vel Christianus in infidelem iis uti possit, quin se improbum sceleratumque esse declarat: Addo me tantam urbanitatem in hac gente semper esse expertum, tam amice ab omnibus quibuscum versatus sum receptum fuisse, ac tam benignos & officiosos alios omnes agnovisse, tamque remotos ab ista vestra rustica & importuna libertate

quoslibet quamvis ignotos & innocuos laceffendi, ut non dubitem quin vos conterraneos suos longe magis quam ullos peregrinos averfentur. Denique genius incolarum Belgii sic mihi est notus, ut putem eos qui cæteris præfunt, sæpe quidem in hoc Deum Opt. Max. imitari, quod satis tarde ac cunctanter poenas à nocentibus exigant; sed tamen cum improborum audacia eo usque processit, ut eam judicent esse coercendam, eosdem nulla gratia corrumpi, ac nullis verbis inani-bus falli posse: Ac qui Professionis & Religionis tuæ honori pessime consuluisti, libros charitate & rationibus vacuos, solisque calumniis refertos evulgando, cave ne judicent se ipsos non satis bene illi posse consulere, nisi in te animadvertant. Vale.

F I N I S.

